

1893

Voorjaar

~ *Breitner* ~

Licht gloorde achter zijn oogleden. Doorzichtig ijl licht zweefde in een gouden nevel boven de rivier, die als een lint tussen de heuvels slingerde. Een houten brug verbond de oevers tussen oost en west, dag en nacht. Een brug die zich uitstreckte als een neergevligde vrouw, die langzaam ontwaakte uit haar droom. Zijn droom.

Hij wilde de beelden vasthouden om ze steeds weer uit zijn onderbewustzijn omhoog te halen. Zoals hij en zijn vrienden in kleermakerszit rond de lage tafel zaten en zachte woorden spraken die langs hem heen gleden als lauw water. In een hand had hij een theekommetje van flinterdun porselein waarin rijstkorrels waren meegebakken. Borduursels van bloemen pronkten op hun kostbare gewaden van rode, blauwe en gele zijde. In de schaduw van een plooi piepte een vaag gezichtje tevoorschijn. Teer, bleek en blond.

De schilder knipperde. Hij opende zijn ogen en de beelden vervaagden meteen, alsof hij ze overschilderde, laag over laag, nat in nat met waterige verf die van het doek droop. Er kroop een grauwe deken over het licht. Grijs, oker en bruin kwamen tevoorschijn, de kleuren die hij kende. De kleuren waarmee hij ieder doek opzette.

Het plafond met barsten, de witte wanden, de lucht achter het raam, alles was licht en hij zocht naar de schaduwvlekken. Deze kamer in de ooglijderskliniek was momenteel zijn wereld. Hij

kneep zijn ogen weer dicht en fantaseerde verder over zijn droom. Als hij geld had, zou hij naar het Land van de Mikado afreizen; het land van de rijzende zon. Rijkdom en zicht, dat wenste hij zichzelf toe. Rijkdom leek een mensenleven van hem verwijderd, maar zicht lag binnen handbereik. Zicht was hem meer waard dan geld. Kijken wilde hij. Niet meer te kunnen zien zou zijn grootste straf zijn. En als hij weer kon zien, lag geld ook binnen handbereik.

De schilder kwam overeind, hij moest zijn bed uit. Hij zou aan het werk willen, maar de oogarts had hem vooralsnog iedere inspanning verboden. ‘Nog een paar weken, mijnheer Breitner, het gaat de goede kant op.’

Na het ontbijt liep hij naar buiten, het vroege februari-licht was ontdaan van iedere warmte. Het schelle licht prikte met naalden in zijn ogen en hij haalde de door de oogarts voorgeschreven zwarte bril uit zijn zak, zette hem op en juichte het duister toe. Sombere kleuren, daar kon hij beter mee omgaan. Zo was zijn hele leven overgoten met een sausje schaduw.

Hij liep langs de Spinozastraat en tuurde naar het water in De Amstel. Handen op zijn rug, schouders hangend, kuierde hij met gebogen hoofd langs de oever, de stad uit. Witte rijp knisperde tussen de grassprietten, water klotste zacht tegen de beschoeiing, een meerkoet krijste door de stilte. Soms bleef hij staan en bestudeerde de rivier, de ruimte, de verte, tot aan de eerste bocht. Het boeide hem niet. Hij hield van de witte wereld, maar had weinig met de ontluikende natuur, nog nooit een vogel op een tak geschilderd. Hij hield van verval en afbraak, de verslonzing van de natuur, melancholie kon hij beter hanteren.

Aan de overkant lag een tjalk afgemeerd. De schilder monsterte de verticale lijnen van de mast met loshangende vallen erlangs. Was wapperde in de wind. De schuit dreef op zijn scha-

duw. Hij zag geen details, slechts vlakken, bruingrijs, met hier en daar een beetje geel en bleekblauw, grauwwit. Heel even tilde hij de zware zwarte bril van zijn neus en kromp ineen. De waterschutters schoten als pijlen zijn ogen in. Hij wenste dat hij zijn camera paraat had. Even een foto schieten, meerdere, het beeld vastleggen uit verschillende standpunten. Zodra hij uit het ziekenhuis ontslagen zou worden, deed hij zichzelf een moderne handcamera cadeau.

De schippersvrouw kwam uit haar roef en liep over het gangboord naar de waslijn op het middendek. Hij liet de bril op zijn neus zakken. Hij zag! Hij zag een vrouw met pronte trekken, zware boezem achter een gesteven schort, verwaaide haren. Hij stak zijn hand op en wandelde verder.

...